

MINISTERUL ECONOMIEI ȘI INFRASTRUCTURII

**Raport de monitorizare a
Planului de acțiuni privind implementarea
Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale
„Moldova Digitală 2020”**

Hotărârea Guvernului nr. 857 din 31.10.2013

Chișinău 2020

SUMAR

INFORMAȚIE GENERALĂ	4
I. Infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea	6
II. Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale	10
III. Capacități și utilizare – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea	19
IV. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital	23
CONCLUZII	27

INFORMAȚIE GENERALĂ

De la aprobarea Strategiei și până în prezent un segment semnificativ al Strategiei este deja transpus în viață de către autoritățile și instituțiile publice și ne permite să facem o evaluare a celor realizate, atestând o maturitate a ramurii tehnologiei informației și comunicațiilor din Republica Moldova.

În urma reformei administrației publice în anul 2017, domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor a fost preluat de către Ministerul Economiei și Infrastructurii. Respectiv, instituția responsabilă de monitorizarea activităților prevăzute în Hotărârea Guvernului nr.857 din 31.10.2013 este Ministerul Economiei și Infrastructurii.

Strategia este structurată pe trei piloni, fiecare din care reflectă cele mai importante probleme ale sectorului și dezvoltă acțiunile din respectivul domeniu pentru a atinge obiectivele:

Pilonul I: Infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea

Pilonul II: Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale

Pilonul III: Capacități și utilizare – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea.

În vederea asigurării derulării eficiente a procesului de implementare a Strategiei, Planul de acțiuni stabilește liniile de acțiune și programele propuse în vederea atingerii obiectivului general de dezvoltare a unei societăți informaționale performante și a economiei bazate pe cunoaștere, integrând pe orizontală și prioritățile.

În procesul de elaborare a prezentului Raport a fost analizat gradul de executare a fiecărui obiectiv, cu estimarea indicatorilor de performanță stabiliți în Plan. Planul de acțiuni are la bază 4 obiective generale și 9 obiective specifice, realizarea cărora este prevăzută prin intermediul acțiunilor/sub-acțiunilor.

Până în prezent, din totalul de 95 acțiuni planificate, au fost realizate 81, sunt în proces de lucru alte 14 acțiuni.

Nivelul de executare a Panului de acțiuni pe Piloni în perioada 2014-2019

Pilonii	Nr. acțiuni per pilon	Gradul de realizare	
		Realizate	În curs
Pilonul I. Infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea	16	16	0
Pilonul II. Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale	32	29	3
Pilonul III. Capacități și utilizare – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea	29	20	9
Obiectivul IV. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital	18	16	2
Total	95	81	14

Sectorul TIC este privit ca unul strategic pentru orice țară care își dorește o creștere calitativă a economiei, datorită faptului că acesta este un facilitator și catalizator al dezvoltării și inovării, un transformator al afacerilor și un modernizator al educației.

Republica Moldova nu este o excepție, și Guvernul, fiind conștient de rolul sectorului TIC pentru dezvoltare, își concentrează atenția pe politici de stimulare a acestui sector, începând cu infrastructura de comunicații electronice performantă (Programul broadband, Programul de management al frecvențelor radio) până la inițiative legate de dezvoltarea ecosistemului pentru afaceri IT (educația digitală, centre de excelență IT, Moldova IT Park).

Rating-urile internaționale poziționează Republica Moldova ca un stat cu o infrastructură de comunicații electronice dezvoltată, favorabilă pentru dezvoltarea afacerilor în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor.

În prezent, sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor este un sector economic, în care Republica Moldova înregistrează progrese semnificative.

Cota sectorului TIC în Produsul Intern Brut (PIB) al țării constituie circa 7%, cu o valoare de piață de peste cca 13 miliarde lei anual. Conform datelor prezentate de Banca Națională a Moldovei, volumul exporturilor serviciilor TIC a crescut în ultimii 5 ani, de la 159 milioane USD la 222,92 milioane USD.

Sectorul IT se află pe un trend pozitiv de dezvoltare și a asigurat o creștere a venitului de la 2,4 miliarde lei în anul 2016 la 5,3 miliarde lei în anul 2018, în timp ce volumul exporturilor serviciilor IT a crescut în ultimii 3 ani, de la 64 milioane USD la 148 milioane USD.

Cifra de afaceri este susținută, în mare măsură, de creșterea volumului de investiții în industriile sectorului TIC. Astfel, volumul total al investițiilor efectuate în sectorul TIC a însumat 1 784 mil. lei. Cele mai importante investiții au fost efectuate în sectorul telefoniei mobile intensificând procesul investițional în dezvoltarea rețelelor 3G/4G.

Principalul rol al Guvernului în această direcție constă în facilitarea unor ecosisteme dinamice prin colaborarea strânsă cu antreprenorii, investitorii, corporațiile și alți actori interesați, precum și multiplicarea soluțiilor IT pe orizontală.

I. Infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea

OBIECTIV GENERAL: Dezvoltarea infrastructurii infocomunicaționale și îmbunătățirea accesului pentru toți

Obiective specifice:

- I. Accesul la Internet la viteza de cel puțin 30 Mbps
- II. Tranziția la televiziunea digitală terestră

Direcții strategice:

1. Programul de dezvoltare a rețelelor fixe în bandă largă
2. Programul de dezvoltare a rețelelor prin radio acces în bandă largă
3. Programul de tranziție de la televiziunea analogică terestră la cea digitală terestră

Pilonul I „Extinderea accesului și conectivității – o infrastructură TIC omniprezentă optimizată cu acces ușor, uniform și nediscriminatoriu pentru toți” conține 16 acțiuni cu statut realizat.

Pe perioada de raport, principalii indicatori ai pieței serviciilor de acces la Internet fix în bandă largă au continuat traiectoria de creștere, atestată în ultimii ani:

❖ Datele statistice despre evoluția pieței serviciilor de acces la Internet fix în bandă largă, în anul 2018, agregate de Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI), arată că numărul abonaților la serviciile respective care au optat pentru conexiunile prin fibra optică (FTTX) au înregistrat o creștere semnificativă de 13,4% (+46,6 mii) și au alcătuit 394,2 mii. În același timp, numărul abonaților care au contractat conexiuni prin cablu coaxial a crescut cu 6,4% (+2,7 mii), însumând 44,3 mii, numărul celor care au optat pentru alte tehnologii s-a mărit cu 4,9%, alcătuiind 2,4 mii, iar numărul celor care au ales conexiunile xDSL s-a micșorat cu 5,5% (-10,5 mii) și au alcătuit 182,2 mii.

❖ Numărul total al abonaților la serviciile de Internet fix în bandă largă s-a majorat, comparativ cu anul 2017, cu 6,6% (+38,8 mii) și au alcătuit 623,1 mii.

❖ La finalul anului 2018, ponderile cele mai importante în numărul total de abonați erau deținute de abonații conectați la rețeaua globală în baza tehnologiilor FTTx – 63,3%, respectiv prin xDSL – 29,2%, urmați de abonații conectați prin cablul coaxial – 7,1% și prin alte tehnologii – 0,4%. Timp de un an rata de penetrare a serviciilor de acces la Internet fix, raportată la 100 de locuitori ai republicii a crescut cu un punct procentual și a ajuns la 17,5%.

❖ Potrivit datelor prezentate ANRCETI de către 88 de furnizori activi ai serviciilor de acces la Internet fix în bandă largă, veniturile obținute în anul 2018 din vânzarea acestor servicii au sporit, față de anul 2017, cu 6,6% și au însumat peste 1 mld. 289,5 mil. lei.

❖ Urmare a acestei evoluții, venitul mediu lunar per abonat (ARPU) la serviciile respective a crescut, față de anul 2017, cu 1,2% și a alcătuit 179 lei.

❖ Accesul mobil la Internet în bandă largă, cu viteze mari de transfer de date, devine accesibil pe tot teritoriul țării. Companiile au o previzibilitate clară pe termen lung și pot investi eficient în dezvoltarea rețelelor, iar utilizatorii – să se bucure de servicii avansate calitative în orice colț ai Republicii Moldova.

❖ În ultimii ani au fost efectuate investiții considerabile în serviciile și rețelele de comunicații mobile, confirmându-se teza, că Moldova alege mobilitatea și accesul de oriunde.

❖ Datele statistice privind evoluția pieței serviciilor de acces la Internet mobil în bandă largă în anul 2018, arată că în acest răstimp principalii indicatori ai acestei piețe au înregistrat cele mai mari rate de creștere în sectorul comunicațiilor electronice din țară.

❖ O asemenea creștere vertiginoasă se explică prin extinderea substanțială a acoperirii rețelelor 4G/LTE, apariția pe piață a terminalelor la prețuri accesibile (doar de 2-3 ori mai scumpe față de terminalele și modemele 3G) și interesul sporit al utilizatorilor pentru avantajele

tehnologiei 4G/LTE față de tehnologiile 3G (UMTS/HSPA), în special, pentru viteza mare de transmitere a datelor.

❖ În anul 2018, numărul utilizatorilor care au accesat Internetul mobil în baza tehnologiei 4G, s-a majorat, față de anul 2017, cu 50,3% și a însumat 1 mil. 40,5 mii. Din ei, 938,3 mii au accesat Internetul prin intermediul smartphone-urilor, iar 102,1 mii – au utilizat Internetul mobil dedicat (prin modemuri/carduri). În același timp, datele ANRCETI despre evoluția acestei piețe în anul 2018 arată că, numărul total al utilizatorilor de Internet mobil în bandă largă (în baza tehnologiilor 3G, 4G și prin acces dedicat) a crescut cu 21,3% și a însumat 2 mil. 948,1mii.

❖ Potrivit statisticilor prezentate de către cei trei furnizori de rețele și servicii de comunicații mobile (Orange Moldova, Moldcell și Moldtelecom-Unite), în anul 2018 rata de penetrare a serviciilor de acces la Internet mobil în bandă largă, raportată la 100 de locuitori ai republicii, a crescut cu 14,6 puncte procentuale și a însumat 83%.

❖ Aceleași date arată că traficul generat de utilizatorii de Internet mobil prin intermediul smartfone-urilor a crescut cu 59,2% și a ajuns la 35 mil. 631,1 mii GB, iar traficul generat de cei care au utilizat accesul dedicat la Internet a sporit cu 12,2% și a totalizat 49 mil. 50 mii GB.

❖ Urmare a creșterii numărului de utilizatori și a traficului generat de aceștia volumul total al vânzărilor de servicii de acces la Internet mobil în bandă largă a sporit, față de anul 2017, cu 16,5% și a însumat peste 1 mld. 58,5 mii lei. Astfel, venitul mediu lunar (ARPU) per utilizator de Internet mobil în bandă largă, prin smartphone-uri a sporit cu 15,3% și a alcătuit 34 lei, iar ARPU per utilizator de Internet mobil prin acces dedicat a crescut cu 0,1% și a însumat 78,4 lei.

❖ O intervenție justificată din partea Ministerului privind necesitatea extinderii accesului la infrastructura asociată a fost elaborarea și adoptarea proiectului de Lege privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelelor de comunicații electronice (Legea nr.28 din 10 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.100-105/194 din 15.04.2016).

❖ Această lege simplifică și clarifică procedurile de obținere și exercitare a dreptului de acces pe proprietățile publice sau private. Prin implementarea acestei legi se încurajează dezvoltarea rețelelor publice de comunicații electronice la nivel național și a investițiilor în infrastructură, precum și concurența între furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice. Totodată, prin stabilirea unor principii clare de determinare a tarifelor de exercitare a dreptului de acces pe proprietăți vor fi reduse cheltuielile de construire/instalare, întreținere înlocuire sau mutare a rețelelor publice de comunicații electronice.

❖ În anul 2017, Ministerul a lansat procesul de monitorizare a implementării Legii nr.28/2016, în scopul identificării gradului de executare, determinării faptului dacă obiectivele și/sau scopul legii au fost îndeplinite, dacă au apărut careva consecințe neprevăzute sau negative, precum și în scopul elaborării recomandărilor privind modalitatea de remediere a consecințelor negative.

❖ Ulterior a fost elaborat și publicat Raportul de monitorizare a procesului de implementare a Legii nr.28 din 10.03.2016 „Privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelelor publice de comunicații electronice”.

❖ În baza Raportului de monitorizare, MEI a lansat procesul de elaborare elaborează proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.28/2016, care va fi promovată pentru adoptare în trimestrul III al anului 2020.

❖ Pentru consolidarea pieței serviciilor de acces la Internet, Ministerul a elaborat documentul de politici „Programul de dezvoltare a rețelelor de bandă largă pe anii 2018-2020”, care a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.629 din 05.07.2018 și publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.256-265/691 din 13.07.2018

❖ Programul include măsuri politice și administrative menite să stimuleze dezvoltarea infrastructurii de comunicații electronice de generație nouă de mare viteză și de penetrare a serviciilor de acces în bandă largă în Republica Moldova, până la nivelul țărilor Uniunii Europene. Se preconizează dezvoltarea în anii 2018-2020 a rețelelor de comunicații electronice în bandă largă și asigurarea disponibilității accesului la aceste rețele în toate localitățile,

re tehnologizarea/modernizarea rețelelor de comunicații electronice pentru asigurarea accesului în bandă largă.

❖ Extinderea rețelelor de fibră optică pe întreg teritoriul țării va asigura către anul 2020 în toate localitățile cu primărie posibilitatea de conectare a utilizatorilor la rețelele în bandă largă cu viteză de cel puțin 30 Mbps și va spori până la 60% (în total pe țară) rata gospodăriilor cu acces fix la Internet în bandă largă.

Realizări în cadrul Programului de dezvoltare a rețelelor prin radio acces în bandă largă

❖ Unul dintre factorii principali de impact ai Agendei Moldova Digitală 2020 și a progreselor din sectorul TIC, este dezvoltarea serviciilor de comunicații și gradul de conexiune de bandă largă rapidă și ultra rapidă pe întreg teritoriul țării. Prin promovarea „Programului de management al spectrului de frecvențe radio pe anii 2013-2020” și aprobarea prin Hotărârea Guvernului nr.116 din 11.02.2013, au fost create condiții pentru o concurență echitabilă între furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice mobile. În acest scop, au fost asigurate resursele necesare de spectru radio, iar cuvintele cheie ale acestui proces sunt: predictibilitate, optimizare și neutralitate tehnologică.

❖ În scopul dezvoltării rețelelor prin radio acces în bandă largă a fost inițiat procesul de ajustare a cadrului normativ de reglementare. Măsurile de reglementare revin preponderent competențelor ANRCETI:

- A fost emisă Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr.30 privind limitarea numărului de licențe de utilizare a frecvențelor radio din benzile de frecvențe: 791-821/832-862 MHz; 890- 915/935-960 MHz și 1710-1785/1805-1880 MHz.
- La data de 14.07.2014, prin Hotărârea nr. 31 al Consiliului de Administrație al ANRCETI au fost aprobate Condițiile speciale tip de licență pentru utilizarea frecvențelor/canalelor radio din benzile de frecvențe 791-821/832-862 MHz, 890-915/935-960 MHz și 1710 - 1785/1805 - 1880 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.
- Consiliul de Administrație al ANRCETI a emis decizia de eliberare, prin încredințare directă, pentru un termen de valabilitate de 15 ani, începând cu 6 noiembrie 2014, a opt licențe pentru dreptul de utilizare a resurselor de spectru radio disponibile din benzile de frecvențe 800 MHz, 900 MHz și 1800 MHz către cei trei furnizori de telefonie mobilă S.A. „Orange Moldova”, S.A. „Moldcell” și S.A. „Moldtelecom”, inclusiv 2 în banda de frecvențe de 800 MHz, 3 în banda de frecvențe de 900 MHz și 3 în banda de frecvențe de 1800 MHz. După atribuirea prin încredințare directă a rămas nesolicitată o licență în banda 800 MHz și două licențe neatribuite 2X5 MHz în banda de frecvențe 900MHz eGSM.
- În luna august ANRCETI a eliberat licențe: S.A. „Orange Moldova”, S.A. „Moldcell” și S.A. „Moldtelecom” la cererea acestora, pentru dreptul de utilizare a resurselor de spectru radio disponibile din benzile de frecvențe 800, 900 și 1800 MHz (câte o licență de utilizare a frecvențelor din fiecare din cele trei benzi) în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații mobile celulare terestre.
- Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat prin Hotărârea nr. 58, Caietul de sarcini pentru concursul de eliberare a licențelor de utilizare a frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe de 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de bandă largă și acces radio fix.
- Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat, prin Hotărârea nr. 59, Condițiile speciale tip de licență pentru utilizarea frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe de 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de bandă largă și acces radio fix.
- ANRCETI a emis Decizia privind instituirea Comisiei de concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe radio 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de bandă largă și acces radio fix.
- Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat prin hotărâri separate toate documentele pentru organizarea și desfășurarea concursului pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile 800 MHz, e900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz și 3400 – 3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.
- prin Decizia CA al ANRCETI a fost instituită Comisia de concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 800, e900, 2100, 2600 și 3400-3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.
- ANRCETI a anunțat public pe pagina WEB oficial anunțul publicitar privind lansarea concursului pentru acordarea a 16 licențe de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile de frecvențe 800 MHz, e900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz și 3400 – 3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații

electronice mobile celulare terestre. Conținutul anunțului publicitar a fost aprobat prin Decizia CA al ANRCETI nr.62 din 21.09.2015.

- ANRCETI a organizat un Concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 800, e900, 2100, 2600 și 3400-3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre. Comisia de concurs a nominalizat drept câștigătoare compania S.A. "Orange Moldova". În urma concursului, „Orange Moldova S.A.” a obținut două licențe de utilizare a frecvențelor: radio una - pentru o subbandă de 20 de MHz (2x10 MHz, regim FDD) în banda 800 MHz și a doua - pentru o subbandă de 10 MHz (2x5 MHz, regim FDD) în banda e900 MHz, frecvențe radio destinate comunicațiilor mobile terestre. Cele două licențe obținute în urma concursului sunt valabile până la 05.11.2029.

Realizări în cadrul Programului privind tranziția de la televiziunea analogică terestră la televiziunea digitală terestră

❖ Un proiect de importanță națională deosebită, care de altfel contribuie esențial la eficientizarea utilizării resurselor de spectru radio și diversificarea gamei de servicii este tranziția la televiziunea digitală terestră. În scopul asigurării procesului de tranziție Ministerul a elaborat „Programul privind tranziția de la televiziunea analogică terestră la cea digitală terestră”, care a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.240 din 8.05.2015.

❖ Pentru asigurarea realizării eficiente a Programului privind tranziția de la televiziunea analogică terestră la cea digitală terestră a fost creat grupul de lucru interinstituțional, în care au fost delegați reprezentanți ai mai multor instituții și organizații, printre care CCA, ANRCETI, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor și Consiliul Concurenței.

❖ În esență, Programul prevede eliberarea, prin înlocuirea cu noi tehnologii de retransmisie date, a unei porțiuni importante de spectru radio („digital dividend”) și oferirea acestuia pentru noi servicii – cum ar fi de ex. comunicații mobile. Pentru cetățean, aceasta se materializează prin înlocuirea a 3 canale TV de acoperire națională, cu 3 multiplexe ce au capacitatea de a transmite prin eter, fără plată suplimentară, până la 45 de canale TV.

❖ În anul 2018 fost aprobată Hotărârea Guvernului nr.129 din 07.02.2018 cu privire la dotarea cu convertoare pentru televiziunea digitală terestră a familiilor beneficiare de ajutor social.

❖ Au fost deja eliberate licențele de utilizare a frecvențelor pentru crearea a două multiplexe digitale cu acoperire națională - A și B. La moment, primul este deja funcțional și are capacitatea de acoperire cu semnal TV a 80% din populație. A fost lansat multiplexul B cu acoperire națională și cca. 21 de multiplexe locale sau regionale. În final, când va fi deconectat semnalul stațiilor TV analogice, urmează să funcționeze toate multiplexele cu acoperire națională precum și cele regionale, iar multiplexul A să acopere cu semnal 99% din populația țării. Aceasta va diminua substanțial decalajul dintre zona rurală și cea urbană în privința accesului populației la programele TV, asigurând totodată noi posibilități pentru producătorii de conținut audiovizual.

❖ Prin Hotărârea Guvernului nr.1221 din 07.11.2016 (MO nr. 388-398/1318 din 11.11.2016) au fost aprobate modificări și completări la Regulile privind protecția rețelelor de comunicații electronice și executarea lucrărilor în zonele de protecție și pe traseele liniilor de comunicații electronice.

❖ În perioada de referință, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a aprobat decizii ce vizează implementarea obiectivului de tranziție de la televiziunea analogică terestră la televiziunea digitală terestră:

- Conceptul proiectului de Regulament cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie digitale și a autorizațiilor de retransmisie digitale pentru utilizarea multiplexurilor (Decizia nr.6/34 din 20.03.2015);
- Regulamentul cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie pentru utilizarea capacităților multiplexurilor digitale terestre a (Decizia nr.43/213 din 23.12.2015);
- Recomandări privind mecanismul trecerii radiodifuzorilor de la regimul de televiziune analogică terestră la cea digitală terestră, astfel încât să nu se admită lichidarea lor (Decizia nr.6/33 din 10.03.2016).
- ❖ Prin Decizia nr.2/8 din 28.01.2016, CCA a anunțat concurs privind suplینirea capacității disponibile a Multiplexului A (15 sloturi). Acoperire: 65% din teritoriul RM și 75% din populație.

- ❖ Prin Decizia nr.10/54 din 01.04.2016, CCA a desemnat 12 câștigători ai concursului pentru suplینirea capacității disponibile a Multiplexului A.
- ❖ Totodată, CCA a anunțat concurs pentru suplینirea capacității rămase disponibile (3 sloturi) a Multiplexului A. Prin Decizia nr 16/96 din 07.06.2016, CCA a desemnat trei radiodifuzori, care vor difuza servicii de programe prin Multiplexul A.
- ❖ La moment furnizarea primului multiplex digital DVB-T2 (MUX A) se efectuează prin intermediul a 17 emițătoare TV digitale, care constituie prima rețea cu acoperire națională de televiziune digitală terestră în standard DVB-T2. În același timp, este totalmente funcțională din punct de vedere tehnic și o rețea din 9 emițătoare DVB-T2 pentru furnizarea celui de-al doilea multiplex digital-MUX B.

II. Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale

OBIECTIV GENERAL: Crearea condițiilor propice pentru elaborarea și valorificarea conținutului național digital și digitizarea conținutului național existent, precum și implementarea și utilizarea serviciilor electronice

Obiective specifice:

- I. Conținutul digital este disponibil, accesibil, utilizat și valorificat
- II. 100% din autoritățile administrației publice centrale integrate în platforma de interoperabilitate către anul 2020
- III. Serviciile publice la ghișeu sunt oferite cetățenilor în temeiul buletinului de identitate, inclusiv electronic, sau prin identificarea electronică sau mobilă, fără a fi necesară prezentarea unor acte sau certificate suplimentare

Direcția strategică:

Programul crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din R.M.

Pilonul II „Un volum bogat de conținut digital valorificat și servicii publice electronice accesibile” conține un singur Program, care prevede mai multe sarcini pentru toate autoritățile publice. Marea parte a acestor acțiuni s-au referit la ajustarea cadrului legal și instituțional pentru digitizarea conținutului și crearea condițiilor pentru păstrarea acestuia.

Pilonul II stabilește 32 acțiuni, dintre care au fost realizate – 29, în curs de realizare sunt 3 acțiuni.

Realizări în cadrul Programului privind crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din Republica Moldova

În vederea inventarierii conținutului informațional existent a fost elaborat chestionarul privind identificarea conținutului informațional existent pe domenii și prezentat pentru completare tuturor ministerelor și altor autorități administrative centrale. Rezultatele obținute pe marginea chestionarului au stat la baza elaborării Programului privind crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din Republica Moldova. Urmare analizei avizelor parvenite, de comun cu instituțiile vizate, s-a stabilit că obiectivele acestui proiect se realizează deja printr-o serie de programe sectoriale.

Astfel, pe dimensiunea guvernamentală, digitizarea arhivelor APC și accesibilitatea conținutului digital prin instrumente on-line este realizată prin Programul de E-Transformare a Guvernării (E-gov) și urmează să continue la un nou nivel prin Programul de modernizare a serviciilor publice. Menționăm că, pentru anul 2019, Agenția de Guvernare Electronică, până la termenul de raportare, nu a prezentat informația pe domeniu.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării implementează Programul de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 478 din 4 iulie 2012 sub egida căruia se efectuează digitizarea colecțiilor și arhivelor Bibliotecii Naționale și a 6 muzee din subordinea ministerului.

Serviciul de Stat de Arhivă efectuează digitizarea Fondului Arhivistic Național. Academia de Științe în cadrul „Platformei-pilot pentru asigurarea evaluării calității și vizualizarea conținutului științific digital din Republica Moldova” - SCIFORM”, a efectuat digitizarea conținutului științific național în corelare cu obiectivele politicilor în domeniu. Prin urmare, s-a constatat că realizarea obiectivelor din Moldova Digitală 2020 în acest sens, se realizează în toate domeniile cheie, la nivel sectorial. Printre instituțiile care au demarat proceduri de digitalizare a conținutului identificat, pot fi menționate:

APC	Proceduri de digitalizare a conținutului identificat
<i>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Biblioteca Națională Digitală Moldavica și-a completat colecțiile cu 530 obiecte digitale ce constituie 75,0 mii pagini digitizate. Catalogul OPAC, care conține înregistrări a achizițiilor începând cu a.1991 a fost completat cu 40,9 mii de înregistrări. La finele anului, numărul total de înregistrări catalografice constituia 457,8 mii, ceea ce reprezintă 34 la sută din toate titlurile deținute în colecțiile Bibliotecii Naționale. Actualmente colecția de carte este digitizată la 37%. - Cele 6 muzee care activează în subordinea MC au digitizat 131,423 mii piese de patrimoniu. Astfel din numărul total de piese ale acestor muzee – 571,4 mii au fost digitizate circa 23%.
<i>Ministerul Afacerilor Interne</i>	Este în derulare procedura de digitizare a întregului masiv al fișierului operativ, care la momentul actual este gestionat în mod manual. Ca rezultat, din numărul total aproximativ de 850 000 cartele din fișierul evidență nominală, au fost digitizate 440 180, ceea ce conține 52%.
<i>Academia de Științe</i>	<ul style="list-style-type: none"> - A consolidat conținutul revistelor științifice acreditate din RM în Instrumentul Bibliometric Național (30 mii publicații, 40% din conținutul științific național anual: web https://ibn.idsi.md). - În cadrul „Platformei-pilot pentru asigurarea evaluării calității și vizualizarea conținutului științific digital din Republica Moldova”, SCIFORM”, au fost elaborate studii și rapoarte privind structura și dinamica producției de conținut științific digital din RM în perioada 2008-2014 și a perspectivelor până în 2020. În urma analizei au fost stabilite principalele trăsături ale structurii și dinamicii conținutului științific digital în RM în perioada 2008-2014 și elaborate recomandări pentru creșterea conținutului științific digital național până în anul 2020, în corelare cu obiectivele politicilor în domeniu. De asemenea, a fost efectuată o analiză comparativă a domeniului public digital din RM cu situația din spațiul european, care a relevat o dezvoltare mai slabă la nivel național. În cadrul studiilor și evenimentelor organizate au fost identificate principalele tipuri de conținut digital în Republica Moldova și stabilite trăsăturile de bază ale fiecărui tip de conținut științific digital în sens de volum, pondere, structură, oportunități de dezvoltare.
<i>Biroul Național de Statistică</i>	A elaborat Planul-proiect de digitizare a serviciului „Eliberarea extrasului din rapoartele financiare anuale”, care ulterior va fi integrat cu serviciile guvernamentale.
<i>Serviciul de Stat de Arhivă</i>	<p>A efectuat inventarierea și digitizarea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fondului 208 al Fondului Arhivistic Național „Consistoriul Duhovnicesc din Chișinău,, (1832-1924) – 16165 dosare. Prima etapă: digitizarea Inv.1 (1832-1883) – 215 dosare. Digitizate 100 dosare (47%); - Fondului 211 al Fondului Arhivistic Național (Registrele metricale ale parohiilor guberniei Basarabia) – 5166 dosare digitizate (77%), care includ 2 412 775 cadre foto; - Fondului 134 al Fondului Arhivistic Național „Camera de Stat a Guberniei Basarabiei 1812-1918” – 943 dosare digitizate (34%), care includ 369 800 cadre foto; - Fondului 1 Arhivistic Național – 1286 dosare digitizate (30%).

❖ În scopul optimizării serviciilor publice și proceselor existente au fost aprobate următoarele documente:

- HG nr.286 din 29.05.2019 pentru aprobarea Instrucțiunilor cu privire la certificarea faptelor de stare civilă produse și consemnate în localitățile din stânga Nistrului și mun. Bender;
- HG nr.522 din 06.11.2019 cu privire la modelele actelor de identitate din sistemul național de pașapoarte;

- HG nr.25 din 22.01.2019 cu privire la modificările ce se operează în unele hotărâri de Guvern: HG nr.125 din 2013, HG nr.74 din 2007; HG nr.1144 din 2018.

Prin ordinul comun al MAI și ASP nr.485/515 din 2019 au fost aprobate Instrucțiuni privind cooperarea informațională referitor la prestarea serviciului de eliberare a pașaportului cetățeanului RM.

❖ În domeniul înmatriculării mijloacelor de transport și calificare a conducătorilor auto, sunt îmbunătățite mecanisme de programare la examenele pentru obținerea permiselor de conducere, prin utilizarea modulului programare electronică și mecanismul de verificare a IDNPlui solicitantului, aprobate prin Ordinul ASP nr.486 din 2019.

❖ În temeiul prevederilor Legii nr.80/2017 privind constituirea ASP, au fost lansate 39 de centre multifuncționale se acorda servicii de înregistrare a faptelor de stare civilă, de eliberare a actelor de identitate și de evidență a persoanelor, de examinare a cererilor de cetățenie.

❖ Implementarea Cadrului de Interoperabilitate Governamental. Platforma a trecut de la pilotare la etapa de producție, de utilizare activă de către autoritățile care o asimilează.

Asimilare:	
Pentru perioada de raportare, au fost inițiate 60 proiecte de integrare, 21 autorități deja practicând schimbul de date în baza platformei MConnect și protocoalelor specifice acestora. Până în prezent au fost înregistrate peste 3.2 milioane de tranzacții /operațiuni de schimb de date între autoritățile participante. S-au semnat contracte în contextul schimbului de date în baza MConnect cu 27 autorități.	
<i>Agenția Servicii Publice (e-licențiere)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Eliberează, prelungește și reperfectează licențele prin intermediul SIA „e-Licențiere”. De la data de 15.05.2014 este asigurată furnizarea informației din SIA „Registrul unic de licențiere”. În prezent, au fost interconectate sistemele informaționale și registrele autorităților publice, Camera de Licențiere dispunând de acces direct electronic la informația cu privire la actele permissive pasibile anexării la declarația/cererea pentru licență (din 28 de documente: 8 se verifică în regim online, 8 în baza informației plasate pe paginile web oficiale ale autorităților publice și 1 prin poșta electronică). - A fost semnat Acordul de colaborare nr. 3009-154 din 11 decembrie 2017 (revizuirea și actualizarea Acordului nr.537 din 18.09.2014) între IP „Centrul de Guvernare Electronică (E-Government)” și IP „Agenția Servicii Publice” privind utilizarea platformei de interoperabilitate (MConnect). În baza Acordului nou de colaborare au fost semnate Acordurile adiționale nr.1 și 2 prin care se asigură schimbul de date în baza informației din RSUD, RSP cu ÎS „Centrul de Telecomunicații Speciale” și Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești.
<i>Centrul Național de Acreditare MOLDAC</i>	A fost inițiat procesul de implementare și dezvoltare a SIA „e-Acreditare”, în baza de date fiind deja procesate 12 dosare privind procesul de acreditare a organismelor de evaluare a conformității.
<i>Institutul de Standardizare din Moldova</i>	A elaborat SIA pentru gestionarea Fondului Național de Standarde, la moment, standardele fiind gestionate prin intermediul SIA „e-Standard” (Catalogul Standardelor Moldovene). Sistemul respectiv permite accesul tuturor părților interesate la informațiile despre standardele moldovenești, prin accesarea paginii web http://estandard.md .
<i>Agenția Relații Funciare și Cadastru (ARFC)</i>	În conformitate cu Legea nr.254 din 17.11.2016 cu privire la infrastructura națională de date spațiale, în cadrul ARFC a fost creat Geoportal INDS, care asigură accesul la date spațiale și conține Catalogul național de metadate.
<i>Academia de Științe</i>	A fost elaborat proiectul Vocabularului semantic al platformei-pilot pentru asigurarea evaluării calității și vizualizarea conținutului științific digital din Republica Moldova.
<i>Biroul Național de Statistică</i>	A elaborat și implementat Raportarea electronică „e-Raportare” prin care BNS a fost conectat la platforma de interoperabilitate. Totodată a migrat pe platforma MCloud utilizând tipul de serviciu Iaas.
<i>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</i>	A fost asigurată interoperabilitatea dintre următoarele sisteme informaționale: SIA AMP – Registrul Populației; SIA AMP – CNAM, SIA Sînge – SIA Transplant.
<i>Ministerul Apărării</i>	Echipament procurat și infrastructura pregătită în vedere implementării sistemului informatic „Registrul de Stat al Resurselor de Mobilizare”;

	Documentația tehnică destinată elaborării sistemului informatic „Registrul de Stat al Resurselor de Mobilizare” elaborată cu sprijinul PNUD Moldova; Demarat proiectul de elaborare și implementare a Sistemului Informațional „Registrul de Stat al Resurselor de Mobilizare”.
--	---

❖ Autoritățile publice au continuat crearea condițiilor pentru stabilirea centrelor de date/depozitelor digitale. Pe filiera MCloud, au fost implementate proiectele MCloud Faza 1 și Faza 2. A fost lansat centrul de date modular în cadrul proiectului MCloud Faza 2. Tot restul echipamentului din cadrul pachetului de achiziție MCloud Faza 2 a fost livrat, instalat și acceptat operațional, conform graficului.

<p>Asimilare: Autoritățile APC și unele instituții publice și-au migrat și continuă să migreze sistemele informaționale pe platformă, depășind țintele stabilite în cadrul Proiectului e-Transformarea Guvernării, finanțat din creditul Băncii Mondiale pentru Guvernul R. Moldova, și anume - la finele proiectului, pe MCloud și-au migrat cel puțin un sistem informatic 53.73% din autoritățile APC și-au migrat cel puțin un sistem informatic pe platforma MCloud a fost de 25% .</p> <p>În perioada de raportare, 38 instituții publice, dintre care 36 - autorități APC, și-au migrat sisteme informaționale pe platforma MCloud (http://mcloud.gov.md/ro).</p>	
<i>Autoritățile APC</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Conform prevederilor Planului de Acțiuni pentru implementarea Programului de Reforma a Serviciilor Publice, autoritățile APC trebuie să elaboreze și să aprobe planuri instituționale de migrare a sistemelor informaționale pe platforma MCloud și să continue migrare conform graficelor stabilite în cadrul planului instituțional. - La moment, în majoritatea cazurilor, sistemele informatice sunt migrate pe platforma MCloud conform solicitărilor parvenite de la instituțiile publice, majoritatea autorităților APC neavând la moment planuri instituționale de migrare pe MCloud ale propriilor sisteme informatice.
<i>Agenția Servicii Publice</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Prestarea serviciilor publice la ghișeu prin intermediul buletinului de identitate, inclusiv electronic. - ASP a beneficiat de suport bugetar oferit din partea UE pentru efectuarea studiului de fezabilitate privind necesitatea îmbunătățirii documentelor de identitate existente sau lansarea noilor documente de identitate în conformitate cu standardele UE, acțiune stabilită drept precondiție a realizării procesului de liberalizare a regimului de vize (HG nr. 526 din 03.07.2014 privind aprobarea Acordului de finanțare dintre Guvernul RM și UE privind suportul în implementarea Planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize, semnat la 12.06.14). În anul 2014 a fost lansat procesul de implementare a buletinului de identitate electronic, care prevede crearea unui sistem informațional integrat de identificare a persoanei și prestare a serviciilor electronice cu utilizarea semnăturii digitale.
<i>Agenția Servicii Publice (Cadastru)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - În baza Acordului nr.MPAY/001/PS din 16.09.2013 privind prestarea serviciilor de plăți electronice în contextul prestării serviciilor publice încheiat între Centrul de Guvernare Electronică și Î.S „Cadastru”, plata pentru serviciile on-line, prestate de întreprindere poate fi efectuată prin MPay. - În conformitate cu pct. 4 și 7 din HG nr. 1090 din 31.12.2013 „privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPas)”, a fost implementat acest serviciu în SIA Acces Activ la Registrul Bunurilor Imobile (AARBI). În același timp, serviciul urmează să fie integrat și în SIA pentru înregistrarea bunurilor imobile și drepturilor asupra lor (MOLDLIS), care se află în curs de dezvoltare. - În conformitate cu cerințele p.4 al HG nr. 128 din 20.02.2014 „privind platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud)”, ARFC, în baza Acordului privind prestarea serviciilor din platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud) nr. MCloud/008/AA din 12.11.2014, semnat între Centrul de Guvernare Electronică și ARFC, dispune de resurse pe platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud) și: găzduiește SIA AARBI; găzduiește și dezvoltă SIA Arhiva Electronică (SMADÉ/ELO); implementează proiectul de elaborare al noului SI pentru înregistrarea bunurilor imobile și drepturilor asupra lor (MOLDLIS). - În conformitate cu HG nr. 731 din 05.08.1997 a fost creat Fondul Național de Date Geospațiale (Fondul Cartografo-Geodezic). FNDG este parte integrantă a Fondului Arhivistic de Stat al RM, ține de competența ARFC și se creează în scopul evidenței centralizate, păstrării și utilizării documentelor

	<p>topografo-geodezice, aerocosmice și cartografice. Sistemul poate fi accesat pe pagina web ARFC www.geoportal.md. Scopul principal este asigurarea accesului public (gratis pe internet) la date spațiale conform „Catalogului de date Guvernamentale cu caracter Public”.</p> <p>- Conform Acordului semnat cu privire la colaborarea în domeniile geodeziei, cartografiei, cadastrului, organizării teritoriului și sistemelor informaționale geografice și Anexei la accesul la baza de Date Fondului, FNDG colaborează cu autorități publice centrale și instituțiile superioare de învățământ prin serviciu WMS și modul de crearea și redactarea datelor.</p>
--	---

❖ Plasarea de către autoritățile/instituțiile publice a tuturor informațiilor de interes public în format electronic pe portalul datelor deschise. 72% din autoritățile APC plasează seturi de date deschise pe portalul www.date.gov.md.

Activitatea este una continua. Până la perioada de raportare au fost publicate pe portal 937 seturi de date de către 48 autorități APC. De la lansare, pe portal au fost înregistrate peste 2,4 milioane descărcări de seturi de date de pe portal. cca 335,000 vizite, peste 241,425 utilizatori unici.

7 autorități APC și-au elaborat și publicat pe Portal Catalogele Instituționale de Date Guvernamentale Deschise, în timp ce altele 2 sunt în curs de finalizare a elaborării catalogelor instituționale.

În autoritățile APC care sunt posesorii cei mai importanți de date guvernamentale deschise în sectoare, activează 45 coordonatori pentru Date Deschise responsabili de postarea și actualizarea seturilor sectoriale de date pe portal.

❖ Întru accesarea conținutului digital în spațiul Internet pentru copii și pentru maturi, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal a elaborat recomandări privind accesarea conținutului digital în spațiul Internet pentru copii și adulți care sunt plasate pe pagina web a Centrului și pot fi consultate la link-ul: <http://datepersonale.md>.

❖ Planul de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților pentru anii 2017-2020 a fost elaborat și aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.212 din 05.04.2017.

❖ Autoritățile publice centrale, instituțiile care dețin conținut digital, în perioada de referință au organizat și participat la un șir de seminare, ateliere de lucru, printre care:

APC, Instituții	Evenimente organizate
MEI	<p>În perioada 13-16 noiembrie 2019, la Chișinău a avut loc cea de-a VI-a ediție „Moldova Business Week”. Moldova Business Week - 2019” a adus în prim plan potențialul investițional al sectoarelor de nișă, acesta fiind un eveniment economic internațional care aduce în prim plan politici, reforme, tendințe și povești de succes. La eveniment a participat circa 1000 persoane.</p> <p><i>Aprilie - Mai anual</i>, în Republica Moldova au fost desfășurate Zilele Tehnologiei Informației și Comunicațiilor. Au fost organizate un șir de evenimente ce au avut ca scop de a contribui la dezvoltare, cooperare și inovare în domeniul TIC:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zilele IT au debutat cu Summit-ul „Moldova ICT”, fiind deja la a 8-a ediție. Conferința internațională s-a axat pe dezvoltarea competitivității sectorului TIC, încurajarea inovației și promovarea TIC în calitate de factor motric al dezvoltării economice durabile. La reuniune au participat reprezentanți ai Guvernului, ai mediului de afaceri, ai companiilor investiționale și ai instituțiilor academice din Moldova și de peste hotare. - Din agenda evenimentelor a făcut parte și conferința regională UIT „Girls in ICT”, eveniment ce are ca scop încurajarea femeilor să aleagă o carieră în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor, precum și conferința pentru adolescenți cu genericul „Comunicarea virtuală-atauri și dezavantaje”, dar și alte evenimente semnificative. - Tot în cadrul Zilelor TIC în Moldova s-a desfășurat concursul tinerelor talente în IT „Generația Z”. Lucrările tinerilor au fost evaluate de către un juriu competent de specialitate, cu participarea reprezentanților mediului academic, businessului și din administrația publică. Ulterior, cele mai bune lucrări au fost prezentate publicului larg.

	<ul style="list-style-type: none"> - Un alt eveniment de pe agenda Zilelor TIC a fost inaugurarea oficială a Centrului de date „MoldData Cloud” și lansarea Zilei Ușilor Deschise la Î.S. „MoldData”, cu accesul publicului în centrul de date.
<i>ARFC</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Evenimentele Proiectului Twinning - Organizarea, Eficientizarea și Computerizarea Proceselor de Cartografiere în Republica Moldova. Circa 14 autorități publice din Republica Moldova, atât de nivel central, cât și local, au participat activ la realizarea proiectului. - Organizarea în comun acord cu Centrul de Cercetare și Inovare/JRC al Comisiei Europene a Seminarului internațional cu genericul „Extensiune și Integrare a Datelor Geospațiale”, - Organizarea în comun acord cu Comitetul Coordonator de experți EUPOS a Seminarului internațional Rețeaua Europeană de Referință - ARFC a găzduit cea de a 38 sesiune interstatală a statelor membre CSI în domeniul Geodeziei, Cartografiei, Cadastrului și a exploatarea la distanță cu sonda a Pământului.
<i>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Au fost organizate două ateliere cu reprezentanții APL, întru eficientizarea comunicării electronice între APC și APL. Au fost organizate 48 de instruirii pentru bibliotecile publice raionale, în vederea susținerii și efectuării controlului calității înregistrărilor bibliografice create în baza de date SIBIMOL; - Au fost organizate 20 instruirii pentru bibliotecarii responsabili de SIMBOL; - Au fost acordate 40 consultări telefonice și on-line în vederea respectării rigorilor formatului UNIMARC la crearea înregistrărilor bibliografice. <p>„Novateca” și-a extins rețeaua peste 1070 de biblioteci publice dotat cu echipament IT și acces gratuit la Internet și a instruit peste 1513 de bibliotecari în domeniul utilizării PC și creării noilor servicii de bibliotecă.</p> <p>De asemenea, pe parcursul perioadei de referință a fost asigurat suport la organizarea întrevederilor conducerii ministerului cu reprezentanții programului. Novateca livrează peste 350 de servicii moderne în diverse domenii pentru mai cca. 400 000 de utilizatori.</p> <p>Structura instruirilor pe domenii: incluziune digitală – 28%, educație – 22%, comunicare – 20 %, cultură și recreere – 14%, sănătate – 10%, guvernare electronică – 5%, creștere economică – 2%.</p>
<i>Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale</i>	<p>A fost organizator la 6 evenimente internaționale și a participat în calitate de coorganizator la 2 evenimente internaționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atelier de lucru „Dezvoltarea locală bazată pe TIC; - Conferința internațională „Telecomunicații, Electronică și Informatică” - ICTEI, ed. A V-a, cu UTM; - Seminarul științific „Soluții TIC pentru Serviciile Locale”; - Masa rotundă „Valorificarea patrimoniului științific național prin conținut digital”; - FOI - Workshop on Foundations of Informatics, cu IMI; - Atelier de lucru „Servicii Publice Locale Electronice”; - Seminarul științific „Soluții TIC pentru Serviciile Locale”; - Masa rotundă cu genericul „Revistele științifice - catalizator al creșterii calității și vizibilității conținutului științific în format digital”, IDSI, Chișinău.
<i>MEI</i>	<p>A organizat 2 seminare în domeniul TI: „Monitorizarea procesului de elaborare și promovare a actelor normative prin utilizarea aplicației MS-Project – instruite 27 persoane și Platforma e-Guvernare – instruite 18 persoane.</p>

❖ În autoritățile publice centrale a demarat procesul de reinginerie a serviciilor publice, în conformitate cu Programul de reformare a serviciilor publice pentru anii 2014-2016, aprobat prin HG nr.122 din 18.02.2014. În scopul impulsării reformei serviciilor publice a fost realizată inventarierea serviciilor publice acordate, fiind elaborat un Nomenclator al serviciilor publice.

APC, Instituții	Realizări
<i>Agenția Servicii Publice</i>	<p>a) În anul 2017, pe portalul www.servicii.gov.md au fost plasate descrierile la 98 de servicii, prestate de către IP „Agenția Servicii Publice”, din care 64 sunt servicii electronice, și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 28 servicii, din care 17 electronice, prestate de către Direcția generală acte de identitate;

	<ul style="list-style-type: none"> - 27 servicii, din care 13 electronice, prestate de către Direcția generală stare civilă; - 29 servicii, din care 29 electronice, prestate de către Departamentul înregistrare și licențiere a unităților de drept; - 14 servicii, din care 5 electronice, prestate de către Departamentul cadastru. <p>b) De asemenea, an fost revizuit substanțial toate procesele de prestare a serviciilor privind eliberarea actelor de identitate și de evidență a locuitorilor Republicii Moldova, stipulate în Regulamentul, aprobat prin HG nr.125 din 18.02.2013 și, ca urmare a aprobării amendamentelor operate în acest sens prin HG nr.872 din 31.10.2017 (în vigoare din data de 3 noiembrie 2017), care vin să faciliteze și să eficientizeze procesele operaționale de prestare a serviciilor public.</p> <p>c) În perioada de referință au fost integrate serviciile prestate de către I.P. „Agenția Servicii Publice” cu Serviciul Guvernamental de Plăți Electronice (MPay), după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în domeniul eliberării actelor de identitate și evidența populației Republicii Moldova – 94 servicii; - în domeniul evidenței numerelor de înmatriculare - 6 servicii; - în domeniul înmatriculării transportului – 43 servicii; - în domeniul de calificare și documentare a conducătorilor auto - 13 servicii.
<i>Ministerul Justiției</i>	<p>A fost elaborat Conceptul tehnic al SIA „Registrul de stat al actelor juridice al RM”, aprobat prin HG 1381 din 07.12.2006 și modificat prin HG 672 din 28.08.2017.</p> <p>A fost elaborat Conceptul tehnic al SIA Sistemului informațional judiciar, aprobat prin HG nr.593 din 24.07.2017.</p>
<i>MAEIE</i>	<p>- A finalizat implementarea SI de Gestionare a Vizelor. În cadrul acestei acțiuni au fost efectuate lucrări de testare, verificare și optimizare a business-proceselor reflectate în cadrul sarcinii tehnice a proiectului respectiv. Ulterior, SIGV a fost lansat oficial. SIGV este conceput ca un mecanism de monitorizare centralizată a dosarelor de viză emise de instituțiile serviciului diplomatic ale RM. Orice cerere de viză procesată este înregistrată și prelucrată exclusiv în sistem, accesul către acesta fiind acordat și instituțiilor naționale cu competențe în domeniu (Serviciul de Informații și Securitate, Biroul Migrație și Azil și Departamentul Poliției de Frontieră ale MAI).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Odată cu SIGV, s-a introdus în circuit noul autocolant de viză, creat și standardizat în conformitate cu cerințele europene. - A fost lansat serviciul eVisa care permite solicitanților de viză de scurtă ședere în Republica Moldova să-și întocmească dosarul în regim online, accesând portalul guvernamental www.evisa.gov.md. - A continuat reengineering-ul business-proceselor din cadrul caietului de sarcini a proiectului de digitizare a serviciilor consulare acordate de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale RM în străinătate prin intermediul SIA „Consul”. Astfel, a fost finalizat procesul de implementare și optimizare a 6 module.
<i>BNS</i>	<p>A identificat serviciile publice și elaborat lista acestora. A fost inițiat reingineria unui serviciu acordat de către BNS în baza Ghidului metodologic privind reingineria serviciilor publice.</p>
<i>Ministerul Economiei și Infrastructurii</i>	<ul style="list-style-type: none"> - A fost elaborat un Nomenclator unificat al serviciilor publice. Concomitent, au fost create și actualizate fișele (pașapoartelor) la toate serviciile publice pe portalul guvernamental https://servicii.gov.md (pe parcursul a.2016 fiind actualizate fișele pentru 11 servicii publice și elaborate fișe noi pentru 49 de servicii publice); - Optimizarea serviciilor publice, sunt în proces de optimizare 16 servicii publice prestate de MEI și structurile organizaționale din sfera competență a ministerului, conform Planurilor de reinginerie aprobate, și anume: <ul style="list-style-type: none"> a. a fost inițiat procesul de eficientizare a versiunii SIA „e-Licențiere II”, fiind elaborat un Studiu de fezabilitate pentru identificarea direcțiilor de optimizare care urmează a fi implementate cu suportul Unității de implementare a Proiectului Băncii Mondiale pentru Ameliorarea Competitivității (Camera de Licențiere); b. a fost inițiat procesul de implementare și dezvoltare a SIA „e-Acreditare”, în baza de date fiind deja procesate 12 dosare privind procesul de acreditare a organismelor de evaluare a conformității;

	<p>c. a fost elaborat SIA pentru gestionarea Fondului Național de Standarde, la moment, standardele fiind gestionate prin intermediul SIA „e-Standard” (Institutul Național de Standardizare) Sistemul respectiv permite accesul tuturor părților interesate la informațiile despre standardele moldovenești, prin accesarea paginii web http://estandard.md;</p> <p>d. a fost dezvoltată posibilitatea de depunere a cererii și documentelor aferente prin intermediul poștei electronice pentru 6 servicii publice.</p> <p>e. este în proces de revizuirea statutului și a proceselor operaționale a 6 servicii prin modificarea cadrului legal aferent.</p>
<i>Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului</i>	A fost efectuată reingineria serviciului „Eliberarea autorizației privind gestionarea deșeurilor”.
<i>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării</i>	Au fost actualizate 5 pașapoarte a serviciilor publice prestate cetățenilor și plasate pe portalul serviciilor publice. A fost elaborat un nou proiect de hotărâre de guvern Cu privire la aprobarea nomenclatoarelor serviciilor cu plată prestate de către Ministerul Culturii și instituțiile subordonate, cu abrogarea ulterioară a HG nr.1311 din 12.12.2005.
<i>Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului</i>	A fost supus reingineriei serviciul public de eliberare a certificatelor fitosanitare de export și re-export.
<i>Agenția Rezerve Materiale</i>	A finalizat procesul de implementare a SIA „Registrul Rezervelor Materiale ale Statului SIA RRMS”.
<i>Ministerul Apărării</i>	A desfășurat procedura de achiziții și declararea firmei dezvoltator al SI „Registrul de Stat al Resurselor de Mobilizare”; A fost desfășurată analiza business și inițiat procesul de elaborare a sistemului informatic „Registrul de Stat al Resurselor de Mobilizare”.
<i>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</i>	A perfecționat SIA Asistența Medicală Primară, sistem care urmează a fi utilizat de către toate centrele de sănătate din țară. Totodată, fiind inițiat procesul de automatizare a 15 spitale din țară.
<i>Ministerul Economiei și Infrastructurii</i>	A lansat serviciul electronic „e-documente normative în construcții”. Noul serviciu electronic a simplificat accesul la documentele din domeniul construcțiilor.
<i>AGEPI</i>	<ul style="list-style-type: none"> - A elaborat, testat și implementat Serviciul Electronic (SE) e-agepi, care permite depunerea on-line a cererilor obiectelor de proprietate intelectuală (OPI), inclusiv achitarea taxelor on-line. În perioada de referință portalul a fost accesat de peste 1100 utilizatori unici, 10700 afișări de pagină, au fost depuse 316 cereri și cca. 200 documente aferente. - În cadrul SE e-agepi a fost integrat Serviciul Guvernamental de Plăți Electronice MPay, care permite achitarea serviciilor publice cu orice instrument de plată (card bancar, internet banking, terminale de plată). - În cadrul SE e-agepi a fost integrat Serviciul Guvernamental integrat de semnătură digitală MSign, care permite semnarea cererilor și a documentelor aferente cu semnătura digitală și mobilă. - A fost elaborat și testat un soft pentru digitalizarea fluxului informațional AGEPI recepționat în format hârtie. Programul include procedurile de scanare a documentelor recepționate/expediate, inițierea dosarului electronic, adăugarea documentelor noi la dosar; registrul electronic pentru atribuirea automată a numerelor intrare/ieșire, etc.

❖ De la implementarea Strategiei și până în prezent a fost elaborat cadrul legislativ-normativ în domeniul prestării și accesării serviciilor electronice publice:

- HG nr.329 din 28.05.2012 Cu privire la Serviciul Guvernamental de Plăți Electronice (MPay);
- HG nr.330 din 28.05.2012 Cu privire la crearea și administrarea portalului guvernamental unic al serviciilor publice;
- HG nr.656 din 05.09.2012 Cu privire la aprobarea Programului privind Cadrul de Interoperabilitate;
- HG nr.657 din 05.09.2012 Pentru aprobarea Regulamentului privind administrarea conținutului portalului guvernamental unic al serviciilor publice și integrarea în portal a serviciilor publice electronice și completarea unei hotărâri de Guvern;
- HG nr.280 din 24.04.2013 Cu privire la unele acțiuni de implementare a Serviciului Guvernamental de Plăți Electronice (MPay);
- HG nr.1090 din 31.12.2013 Privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass);
- HG nr.128 din 20.02.2014 Privind platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud);

- HG nr.404 din 02.06.2014 Cu privire la pilotarea platformei de interoperabilitate;
- HG nr.405 din 02.06.2014 Privind serviciul electronic guvernamental integrat de semnătură digitală (MSign);
- HG nr.708 din 28.08.2014 Privind serviciul electronic guvernamental de jurnalizare (MLog);
- HG nr.717 din 29.08.2014 Privind platforma guvernamentală de registre și acte permise (PGRAP);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.305 din 09.09.2014 Cu privire la aprobarea Acordului-tip și a Contractului-tip privind prestarea serviciilor din platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.130 din 26.03.2015 Cu privire la unele măsuri de executare a Hotărârii Guvernului nr.1090 din 31 decembrie 2013 „Privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass)”;
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.413-A din 05.06.2015 Cu privire la aprobarea Regulilor privind modul de administrare a serviciului electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.451-A din 06.07.2015 Cu privire la aprobarea Acordului-tip și Contractului-tip privind utilizarea serviciului electronic guvernamental integrat de semnătură digitală (MSign);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.645-A din 18.11.2015 Cu privire la aprobarea Regulilor privind modul de administrare a serviciului electronic guvernamental integrat de semnătură electronică (MSign);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.655-A din 23.11.2015 Pentru aprobarea Acordului-tip cu privire la utilizarea platformei guvernamentale de registre și acte permise (PGRAP)";
- HG nr.1281 din 28.11.2016 Cu privire la modificarea și completarea unor hotărâri ale Guvernului.

❖ Toate soluțiile-tip suprasectoriale - produse de e-governanță abilitante și reutilizabile au fost și continuă să fie livrate conform graficelor de implementare. În prezent sunt lansate următoarele produse:

- **MCloud** - lansat în februarie 2013. Etapele I și II au fost implementate cu succes în perioada 2013-2014 (Faza I) și 2015-2016 (Faza II). Data fiind cererea mare din partea autorităților pentru găzduirea conținutului digital pe platforma MCloud, a fost începută Etapa / Faza II în 2015. Asimilarea la 31.12.2016: 38 instituții publice, dintre care 36 autorități APC, își găzduiesc un șir de sisteme informaționale pe platforma MCloud. www.mcloud.gov.md.

- **MPay** - www.mpay.gov.md - serviciul guvernamental de plăți electronice - a fost lansat în septembrie 2013. Asimilarea: 24 grupuri de servicii (56 servicii sau proceduri singulare) prestate de 19 autorități APC au fost integrate cu MPay, altele 6 sunt în curs de integrare. Peste 3.8 milioane tranzacții operate prin MPay.

- **MSign** - www.msign.gov.md - Serviciul guvernamental de semnătură digitală MSign este un serviciu reutilizabil care oferă un mecanism integrat, securizat și flexibil de aplicare și verificare a semnăturii digitale a fost lansat în mai 2013. Asimilarea: 28 sisteme informaționale au fost integrate cu MSign, altele 10 sunt în curs de Integrare.

- **MPass** - www.mpass.gov.md - Serviciul guvernamental de autentificare și autorizare care facilitează accesul securizat la e-servicii și alte tranzacții online între cetățeni, mediul de afaceri și guvern. MPass integrează toate instrumentele de autentificare digitală, legal disponibile în R. Moldova (semnătura mobilă, certificatul digital disponibil pe token USB, buletinul electronic) și operează în calitate de ghișeu unificat de Autentificare (Single Sign On). MPass a fost lansat în iunie 2013. Asimilarea: 39 e-servicii au fost integrate cu MPass, altele 7 sunt în curs de integrare.

- **MConnect** - Platforma Guvernamentală de Interoperabilitate - lansată în pilotare din iulie 2014. Pilotarea finalizată. Actualmente utilizată în regim de producție de către 21 autorități. La finele a. 2016, 27 autorități aveau acorduri semnate pentru a permite schimbul de date în baza MConnect, acest lucru însemnând 60 de proiecte de schimb de date. 21 autorități deja utilizează schimbul de date în baza MConnect pe larg, înregistrând peste 3.2 mln de tranzacții la finele a. 2016.

- **Mobile e-ID** - Semnătura Digitală Mobilă a fost lansată în septembrie 2012. Asimilare: înregistrați peste 44 mii utilizatori unici ai Semnăturii Mobile, emise 97,374 certificate de semnătura mobilă, iar numărul total al tranzacțiilor / aplicărilor cu succes a semnăturii mobile de către cetățeni a depășit 2.8 milioane (per total 2,865,039 tranzacții/aplicări cu succes).

- Platforma guvernamentală de registre și acte permise (**PGRAP**) - platformă comună, reutilizată de către entitățile guvernamentale pentru dezvoltarea de noi e-registre, e-servicii de tip acte permise. PGRAP este integrată cu toate serviciile guvernamentale de platformă disponibile. A fost lansată în decembrie 2013. În baza PGRAP autoritățile pot implementa un șir de servicii electronice de tip programare online, registru și eliberare de autorizări. Primele 4 produse

planificate spre implementare în baza de PGRAP au fost finalizate, 2 dintre ele lansate oficial, altele două dezvoltate, lansarea publică fiind la discreție autorităților deținătoare:

- Autorizație de folosință specială a apei (lansat în martie 2013)
- Registrul de Stat al controalelor (lansat în iulie 2014)
- Registrul Digital Agricol (dezvoltarea finalizată, SI este gata de lansare oficială)
- e-ANTA (dezvoltarea finalizată, SI este gata de lansare oficială).
- **Ghișeu unic virtual de servicii publice** - portalul www.servicii.gov.md a fost lansat în mai 2012. Portalul are 2 filiere - una informativă, pe care autoritățile în mod continuu își postează sau actualizează fișele de servicii (pașapoartele de servicii) în baza unui format-standard aprobat legal, precum și una interactivă în care sunt integrate gradual e-serviciile disponibile. Asimilare: autoritățile APC au creat și actualizat 572 pașapoarte de servicii/fișe de servicii pe interfața informativă a portalului www.servicii.gov.md, în timp ce pe interfața interactivă a acestuia au fost plasate, integrate 126 e-servicii disponibile pentru accesare. Până la finele anului, portalul a fost vizitat de cca 718,562 ori de un număr total de 451,384 vizitatori unici.

III. Capacități și utilizare – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea

OBIECTIV GENERAL: Creșterea gradului de alfabetizare digitală, dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale

Obiective specifice:

- I. Absolvenții instituțiilor de învățământ posedă competențe digitale pentru a activa într-o societate informațională
- II. Angajații sectorului public posedă competențe digitale necesare unei guvernări competitive
- III. Sunt create condiții propice pentru incluziunea socială în baza serviciilor electronice

Direcții strategice:

1. Programul educație digitală în învățământul general obligatoriu
2. Programul de formare continuă și incluziune digitală „Competențe digitale pentru toți”
3. Programul formarea competențelor digitale pentru angajații instituțiilor publice
4. Programul de promovare a incluziunii digitale

Pilonul III „Fortificarea capacităților de utilizare TIC – un grad ridicat de utilizare a beneficiilor oferite de acestea pentru toți membrii societății” cuprinde 4 Programe strategice și conține 29 de acțiuni, dintre care - 20 au fost realizate, altele 9 fiind în proces de realizare.

Menționăm, că în anii 2018-2019 la acest pilon, MECC de comun cu MEI, precum și partenerii de dezvoltare din domeniul TIC au întreprins un șir de măsuri menite să dezvolte educația digitală.

Realizări în cadrul Programului educația digitală în învățământul general obligatoriu

❖ Evaluarea curriculei „Informatica” pentru învățământul general obligatoriu. Ținând cont de faptul că Republica Moldova se confruntă cu o deficiență de competențe TIC și un nivel scăzut al alfabetizării digitale, MECC a efectuat o evaluare amplă a situației în acest domeniu. Criteriile de bază a evaluării au cuprins: planul-cadru de învățământ, obiectivele generale pe discipline, conținuturile disciplinei, strategiile didactice, strategiile de evaluare, coerența dintre componentele curriculumului etc. și au oferit informații cu privire la relevanța, calitatea și eficiența curriculumului:

- În anul 2018 a fost elaborat manualul digital pentru modulul Educație digitală, clasa I, iar în anul 2019, pentru cl. a II-a. În anul 2020 este preconizat elaborarea manualului digital pentru cl. a III-a. Totodată, la sfârșitul anului 2019 a fost constituit grupul de lucru privind elaborarea criteriilor/standardelor de calitate pentru conținutul digital și standarde pentru manuale digitale (Ordinul MECC nr.1472/2019).
- Prin ordinul nr.541 din 07 iunie 2016 a fost elaborat și aprobat Planul de acțiuni privind informatizarea învățământului general.

- Prin ordinul nr.1215 din 22 decembrie 2015 a fost elaborat și aprobat Conceptul privind actualizarea Curriculei.
  - Prin ordinul nr. 862 din 07.09.2015 au fost elaborate și aprobate standarde educaționale de competențe digitale, compatibile cu practicile europene.
  - A fost elaborată Metodologia de evaluare a Competențelor Digitale a elevilor din învățământul general.
  - A fost creat grup de lucru privind elaborarea Caietului de sarcini pentru licitațiile de manuale digitale.
- ❖ Instruirea populației în serviciile electronice sectoriale, biblioteci publice. O oportunitate în acest sens a constituit Programul Novateca, finanțat de Fundația Bill și Melinda Gates în cooperare cu USAID, și implementat de IREX Moldova, care este un program cu o durată de cinci ani și care are drept scop facilitarea transformării bibliotecilor din Republica Moldova în instituții comunitare vibrante. Cu îndrumarea bibliotecarilor instruiți și cu susținerea partenerilor comunitari, cetățenii au posibilitatea de a se bucura de acces gratuit la tehnologii moderne precum și de servicii inovatoare de bibliotecă, proprii nevoilor moderne de informare. Până în prezent a fost creată rețeaua de biblioteci publice computerizate. Acestea au devenit centre comunitare de acces la Internet în majoritatea localităților din țară, spre care vor migra și serviciile electronice publice.
- ❖ Centrul de Excelență în domeniul TIC „Tekwill” a fost dat în exploatare la 15 martie 2017. De la lansare au fost desfășurate peste 51 mii ore de training, cu peste 11 mii de beneficiari, au fost asistate peste 200 de companii, au fost implementate peste 150 de programe.
- ❖ Mai mult ca atât, modelul fiind considerat de succes, s-a decis extinderea acestuia la nivel național prin crearea unei rețele de centre inovaționale. La etapa de față, a fost elaborat și semnat proiectul Memorandului privind deschiderea unui centru Tekwill la Universitatea din Bălți.

Realizări în cadrul Programului de formare continuă și incluziune digitală „Competențe digitale pentru toți”

- ❖ În vederea atingerii acestui deziderat au fost organizate următoarele cursuri de competențe digitale pentru cadrele didactice și instructorii din cadrul programelor de formare continuă:
- În perioada anilor 2015-2019, cu suportul partenerilor din Coreea de Sud, au fost instruiți circa 200 cadre didactice cu privire la formarea competențelor digitale. În perioada 24.02.2020-26.02.2020, alte 25 de cadre didactice vor beneficia de cursuri cu privire la implementarea TIC în educație. Cu suportul Universității Tehnice din Moldova, în septembrie 2019 au fost formate 37 de cadre didactice în domeniul Securității Cibernetică. De asemenea, cu suportul partenerilor de dezvoltare (USAID, ATIC. Orange, LED, UPS Ion Creanga, Universitatea de Stat din Tiraspol) au fost selectate 30 de cadre didactice, care în perioada ianuarie-februarie 2020, au fost instruiți în calitate de formatori naționali în domeniul TIC în educație.
  - În aprilie 2019 a fost lansat Centrul Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului”. Acest Centru dispune de un spațiu de instruire deschis și flexibil, unde profesorii pot experimenta scenarii de predare-învățare, folosind atât tehnologii digitale cu impact transformativ (programare, robotică, Internet of Things), cât și echipamente de ultimă generație. Se preconizează că Centrul dat va deveni un nucleu strategic pentru tot sistemul educațional și o platformă de studii.
  - În anul 2016, în cadrul Centrului Tehnologii Informaționale și Comunicaționale în Educație au fost formați 101 cadre didactice după Programul Intel Teach Essentials. Acest program este unul din cele 6 programe Intel destinate formării continue în domeniul utilizării TIC în educație.
  - În colaborare cu AUF și Ambasada Franței a fost implementat proiectul „Filière Bilingues 2.0”, care a permis organizarea mai multor seminare centrate pe formarea și dezvoltarea competențelor digitale în procesul predării limbilor străine.
  - În perioada 08-12 august 2016 a fost organizat seminarul de formare pentru profesorii de limbă franceză, în colaborare cu CREFECO. În cadrul seminarului s-a pus accent pe formarea competențelor TIC.
  - Au fost organizate 3 seminare zonale la limba și literatura română. Unul din modulele de formare realizate a fost „Utilizarea instrumentelor Web 2.0 în perspectiva dezvoltării competenței de comunicare în limba română”. În total, au fost formate 215 cadre didactice și toți responsabilii de limba și literatura română din cadrul OLSDI.

- În baza Memorandumului de înțelegere privind cooperarea în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale între Ministerul Educației și Oficiul Special Guvernamental pentru Educație al Provinciei Jeju din Republica Coreea, semnat la 21.09.2015 la Chișinău, în luna ianuarie 2019, 25 de cadre didactice au participat la cursuri de instruire. Totodată, în perioada 28.10.2019-08.11.2019, încă 19 cadre didactice din învățământul general au participat la cursurile de instruire în domeniul Informaticii și TIC, care s-au desfășurat în Republica Coreea.
- MECC a făcut disponibil pentru publicul larg 42 de manuale în format digital pentru clasele a 10-a, a 12-a.
- ❖ În vederea promovării Memorandumului de înțelegere privind cooperarea în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale a fost constituită și aprobată Comisia de selecție a instituțiilor de învățământ privind dotarea cu mijloace TIC. În baza Criteriilor de selectare, aprobate prin Procesul-verbal nr.1 din 08.07.2016 al ședinței Comisiei de selecției a instituțiilor de învățământ au fost selectate și dotate 12 instituții a câte 10-15 calculatoare.
- ❖ În parteneriat cu Proiectul USAID de Competitivitate și ATIC, mai multe instituții de învățământ din țară primesc seturi de robotică. Astfel, în anul curent, drept urmare a acestei tradiții, 34 de instituții au primit seturi de robotică și 150 de profesori au fost instruiți în predarea roboticii în școli. În total sunt 112 instituții de învățământ din țară dotate cu seturi de roboți și peste 500 de profesori instruiți.
- ❖ În baza Memorandumului de Înțelegere încheiat la 26 octombrie 2017, între MECC, Proiectul de Competitivitate și Fundația Orange Moldova, 11 instituții de învățământ general din țară au fost dotate cu echipamente de robotică, laboratoare digitale, echipamente de fabricație digitală (imprimante 3D) precum și va fi creat un Centru Național Tehnologic dedicat instruirii profesorilor.
- ❖ MECC beneficiază de Scrisoarea de Eligibilitate din partea companiei Microsoft, care permite achiziționarea licențelor Windows și Office pentru instituțiile de învățământ din țară la prețuri preferențiale. Toate calculatoarele procurate de către Minister sau în cadrul proiectelor desfășurate cu participarea Ministerului au fost dotate cu softuri licențiate. Cu suportul partenerilor externi, au fost dotate cu echipamente și softuri de sistem și educaționale legale un șir de instituții de învățământ:
- ❖ 29 de instituții de învățământ dotate cu clase multimedia în cadrul Proiectului de Sprijinire a Reformei Educației implementat de către Soros Moldova;
- ❖ 10 instituții de învățământ dotate cu tehnică de calcul în cadrul proiectului Incluziunea digitală rurală;
- ❖ 6 laboratoare de informatică deschise în 4 colegii și 2 școli profesionale cu suportul Agenției pentru Dezvoltare Austriacă;
- ❖ instituții de formare continuă beneficiază de clase multimedia oferite de către Agenția Coreeană pentru Cooperare Internațională în cadrul proiectului Smart Classroom.
- ❖ Prin Hotărârea Guvernului nr. 899 din 27.10.2014 a fost aprobat Regulamentul Sistemului de Cartografiere al școlilor, gimnaziilor și liceelor.
- ❖ În cadrul celor 24 instituții, care realizează studii superioare de licență, ciclul I și de master, ciclul II, sunt aplicate conținuturi educaționale digitale la 553 Programe de studiu de licențe și master. Cele mai multe au fost înregistrate la USM 75. UTM -72 și UPS „I. Creangă” - 71 programe de studiu cu conținuturi educaționale și digitale. Per ansamblu, au fost elaborate și utilizate cca 1275 de unități de curs cu conținuturi educaționale digitale, la ciclul I și II. Lider în acest sens este UTM cu 238 discipline la 24 Programe de studiu, urmată de USMF cu 203 discipline la 5 Programe de studiu, și USM cu 189 discipline la 29 de Programe de studiu.
- ❖ Conform datelor oferite, majoritatea instituțiilor au integrat în sistemul său de studii sisteme de gestionare a conținuturilor educaționale digitale sau platforme în vederea diversificării și facilitării proceselor de studii. Platforma Moodle este cea mai populară platforma, integrată în 19 instituții din cele 24 vizate. Circa 720 de cadre universitare au fost implicate la elaborarea și implementarea unităților de curs cu conținuturi educaționale digitale care includ integral sau parțial

curs on-line, seminar, webinar, teleconferință, testare sau evaluare on-line, lucru individual, autoevaluare la calculator etc, desfășurate în cadrul unui mediu tradițional sau mediu virtual de învățare. Astfel, în topul cadrelor didactice implicate, printre primii sunt UTM - 168, USMF - 132, USM - 101.

❖ Pe parcursul anului de studii raportat (2018-2019), la ciclul I și II, în cadrul unităților de curs, au beneficiat de conținuturi educaționale digitale cca. 8 000 de studenți. Prin urmare, în clasamentul respectiv s-au evidențiat UTM - 1 722 studenți, USMF - 1 367 studenți, USM - 1 223 studenți.

❖ Din fondurile programului de Cooperare Austriace pentru Dezvoltare și implementat de către Centrul Republican pentru Copii și Tineret ARTICO, cu susținerea MECC au fost formate 600 de cadre didactice.

Realizări în cadrul Programului de promovare a incluziunii digitale

❖ Un aspect important în cadrul acestui obiectiv a fost dezvoltarea modulelor noi din cadrul SIA Asistență Socială (modulul Servicii Sociale, Controlul Fraudei și Erorii, Acreditarea prestatorilor de servicii sociale, evidența persoanelor cu dizabilități) de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

❖ Pe parcursul perioadei de referință au fost create spoturi de instruire a populației în serviciile electronice sectoriale de către următoarele instituții:

APC, Instituții	Realizări
<i>CGE</i>	Spoturi de instruire, tutoriale privind accesul unui sir de e-servicii partajate, de platforma, abilitante și sectoriale elaborate în cadrul proiectelor gestionate de CGE au fost dezvoltate și promovate. Acestea se regăsesc pe canalul youtube al CGE și continuă să fie activ promovate, diseminate prin intermediul atât al platformelor CGE, cât și al platformelor de comunicare ale partenerilor publici și privați.
<i>Ministerul Economiei și Infrastructurii</i>	A lansat serviciul electronic „e-documente normative în construcții”. Noul serviciu electronic a simplificat accesul la documentele din domeniul construcțiilor. Astfel, accesând portalul http://ednc.gov.md , cetățenii, funcționarii, experții în domeniul construcțiilor și agenții economici pot găsi întreaga bază de date a documentelor normative în construcții, valabilă pe teritoriul Republicii Moldova și actualizată în timp real.
<i>MAEIE</i>	A creat și publicat în rețeaua Internet (agenții mass-media, rețele de socializare, site-uri ale autorităților publice centrale) spotul privind utilizarea serviciului viză electronică (E-Visa).
<i>Agencia Servicii Publice</i>	Ghidul electronic de instruire a populației în serviciile electronice pe domeniul stării civile a fost realizat în colaborare cu Centrul de Guvernare Electronică. La moment se rulează în sala de audiență a cetățenilor din sediul instituției, fiind plasat inclusiv pe pagina oficială a SSC și rețelele de socializare.
<i>MAI</i>	A elaborat spotul de instruire a populației în serviciul public electronic e-Cazier, care favorizează și explică modalitatea utilizării serviciilor electronice, contribuind la dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale (https://www.youtube.com/watch?v=BeJ-hTGz2OU). De asemenea a fost elaborat spotul de instruire, menirea căruia este demonstrarea vizuală a modului de depunere a cererii e-Cazier pentru deținătorii de IDNP (https://www.youtube.com/watch?v=R551FsP8E9k).

IV. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital

Obiective specifice:

- I. Sporirea nivelului de securitate cibernetică a infrastructurilor critice naționale (autorități/instituții publice, rețele de comunicații electronice, apeducte, instalații și rețele energetice, rețele de transport)
- II. Sporirea competențelor în securitatea cibernetică
- III. Creșterea gradului de conștientizare a riscurilor spațiului digital și a necesității măsurilor de asigurare a securității cibernetică
- IV. Promovarea și dezvoltarea cooperării în plan internațional în domeniul securității cibernetică

Direcția strategică:

Planul de acțiuni privind asigurarea securității cibernetică a Republicii Moldova

Obiectivul „Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital” se realizează prin implementarea Planului de acțiuni privind asigurarea securității cibernetice a Republicii Moldova și conține 18 acțiuni, dintre care au fost realizate 16 și 2 sunt în curs de realizare.

Realizări în cadrul Planului de acțiuni privind asigurarea securității cibernetice

- ❖ Programul național de securitate cibernetică a RM pentru anii 2016-2020 a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.811 din 29.10.2015.
- ❖ Totodată, în scopul stabilirii instituției responsabile de efectuarea auditului și evaluarea conformității acestuia, a fost elaborată și aprobată HG 414/2018 cu privire la măsurile de consolidare a centrelor de date în sectorul public și de raționalizare a administrării sistemelor informaționale de stat. De asemenea, această Hotărâre prevede desemnarea instituțiilor publice: Serviciul Tehnologie Informației și Securitate Cibernetică (STISC) și Agenția de Guvernare Electronică (AGE) cu noi atribuții în domeniul securității cibernetice.
- ❖ Concomitent, a fost elaborată și aprobată Concepția securității informaționale a Republicii Moldova prin Legea nr. 299 din 21.12.2017, ulterior publicată în Monitorul Oficial nr. 48-57/122 din 16.02.2018.
- ❖ În conformitate cu art. 3 din Concepția securității informaționale, Serviciul de Informații și Securitate (SIS) a elaborat și a definitivat de comun cu autoritățile naționale competente proiectul Strategiei securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019–2024 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, ulterior aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 257 din 22.11.2018.
- ❖ Astfel, în scopul realizării HP 257/2018 SIS a inițiat procedura de creare a Consiliului Coordonator pentru asigurarea securității informaționale, care va avea atribuții inclusiv în domeniul securității cibernetice. În acest sens, SIS a elaborat și a remis în adresa instituțiilor/organizațiilor competente proiectul Hotărârii de Guvern „Cu privire la crearea Consiliului coordonator pentru asigurarea securității informaționale”. Ulterior au avut loc ședințe de lucru cu instituțiile guvernamentale, companii private TIC (reprezentate de Moldova IT Park și ATIC), reprezentanți ai societății civile și ai instituțiilor media.
- ❖ În aceeași ordine de idei, MEI a inițiat procedura de elaborare a proiectului de lege de transpunere în legislația națională a Directivei UE 2016/1148 privind măsuri pentru un nivel comun ridicat de securitate a rețelelor și a sistemelor informatice în Uniune. În prezent, se examinează cele mai bune practici în domeniul securității rețelelor și sistemelor informaționale pentru a fi incluse în proiect. Prin Ordinul MEI nr. 54 din 04.03.2019 a fost creat grupul de lucru pentru elaborarea proiectului de lege privind securitatea rețelelor și sistemelor informaționale.
- ❖ O altă acțiune majoră a fost elaborarea și aprobarea Cerințelor minime obligatorii de securitate cibernetică (Hotărârea Guvernului nr. 201 din 28.03.2017). Anual, MEI elaborează raportul de monitorizare privind implementarea cerințelor de către APC.
- ❖ Pe parcursul anului 2019, STISC a elaborat proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea unor măsuri necesare pentru asigurarea securității cibernetice la nivel guvernamental, care prevede desemnarea STISC în calitate de Centru guvernamental de reacție la incidente de securitate cibernetică (CERT Gov). Proiectul a fost deja avizat, urmând procedura de aprobare a acestuia de către Guvern.
- ❖ La nivel de Guvern a implementat Sistemul național de securitate cibernetică prin informare, monitorizare, diseminare, avertizare, coordonare.
- ❖ Pe parcursul anului, CERT-GOV-MD a asigurat unele din elementele acestui Sistem, precum elementul de cunoaștere, prevenire și contracarare a amenințărilor, vulnerabilităților și riscurilor din spațiul cibernetic care ar fi putut afecta securitatea cibernetică la nivel de Guvern.

De asemenea s-a colaborat și furnizat suport informațional autorităților publice, sectorul privat atât național, cât și internațional.

- ❖ MAI – a fost creat Centrul de Combatere a Crimelor Informatice al INI, cu funcții operaționale 24/24, în combaterea crimelor informatice.

- ❖ În perioada de referință au fost înregistrați 435 de operatori în Registrul de evidență a operatorilor de date cu caracter personal, care au notificat 980 de sisteme de evidență, baze de date și sisteme informaționale și informatice în care sunt stocate și prelucrate date cu caracter personal. Totodată, au fost refuzate înregistrarea operatorilor de date cu caracter personal în 162 de cazuri.

- ❖ În a. 2018 au avut loc câteva ateliere de lucru și instruirii aprofundate pe subiecte aferente securității cibernetice pentru funcționari publici și angajați ai autorităților APC:

- ❖ Este important ca organizațiile să sesizeze riscurile asociate cu utilizarea tehnologiei și gestionarea informațiilor și să abordeze pozitiv acest subiect printr-o conștientizare în rândul angajaților, înțelegerea tipologiei amenințărilor și vulnerabilităților specifice mediilor informatizate și aplicarea practicilor de control. Dat fiind faptul că majoritatea datelor prelucrate și stocate de către instituțiile de stat reprezintă informații confidențiale, angajații din domeniul public sunt responsabili să asigure gestionarea datelor și informațiilor sensibile, cunoscând și respectând cerințele minime obligatorii de securitate cibernetică, în acest sens, CERT-GOV-MD din cadrul Serviciului Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică a realizat pe parcursul anului 2019, cursuri de instruire în domeniile de competență ale Serviciului având drept obiectiv implementarea măsurilor proactive și reactive în vederea reducerii riscurilor de incidente ale securității TI și acordarea asistenței în reacționarea la incidente. Totodată deja a fost realizat și publicat Ghidul securității cibernetice, Securitate Cibernetică - Ghid de bune practici, Riscuri de securitate: Cele mai frecvente amenințări cibernetice ale anului 2019, care a fost expediat către toate instituțiile publice și publicat și pe pagina web a Centrului de răspuns la incidente cibernetice Instituției www.stisc.gov.md. În vederea asigurării securității cibernetice la nivel național, parteneriatele public-private sunt indispensabile. Protejarea spațiului virtual reprezintă o responsabilitate partajată și care poate fi eficient realizată prin colaborarea dintre Guvern și sectorul privat.

- ❖ IP STISC pune accent pe intensificarea eforturilor de colaborare cu alte țări precum și organizații internaționale pe subiectul dezvoltarea proiectelor în domeniul securității cibernetice, pentru a pregăti specialiști care să răspundă noilor amenințări cibernetice precum și care ar fi cele mai bune practici tehnice de remediere în caz că instituția a fost atacată, dezvoltând și planuri de cooperare bilaterală cu alte state pentru asigurarea securității cibernetice.

- ❖ La 10 mai 2019, Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică în colaborare cu Universitatea Tehnică a Republicii Moldova și comunitatea InfoSec Moldova au organizat și desfășurat, un eveniment ce are în vizor subiecte și soluții de securizare a mediului informațional și de prevenire și combatere a agresiunilor din spațiul virtual, InfoSec Meetup.

- ❖ La 13 septembrie 2019, a avut loc prima ediție a conferinței Security Espresso Moldova unde s-au reunit ingineri, dezvoltatori, profesioniști în domeniul securității cibernetice și toți cei care și-au propus să-și îmbunătățească resursele și calitățile profesionale în securitatea informației. Evenimentul a fost organizat de Comunitatea Security Espresso în parteneriat cu Universitatea Tehnică din Republica Moldova și Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică.

- ❖ În perioada 29 Octombrie - 02 Noiembrie 2019, Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică a organizat cea de-a 7-a ediție Moldova Cyber Week, care a cuprins Forumul regional de securitate cibernetică, ateliere de lucru, instruirii în cadrul mediului de învățământ liceal și universitar. Evenimentul a fost organizat de către Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică sub patronajul Guvernului Republicii Moldova, cu suportul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene și Universității Tehnice a Republicii Moldova. În cadrul evenimentului au participat peste, 40 de experți și 300 de participanți din țări precum, SUA, Elveția, Ucraina, Georgia, România, Marea Britanie, Estonia etc.

❖ Prin intermediul comunicării mediatice și canalelor media, au fost răspândite informații și programe de conștientizare a factorului uman cu privire la vulnerabilitățile, amenințările și riscurile prezente în spațiul virtual.

❖ În perioada de referință, MEI a elaborat proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii comunicațiilor electronice nr. 241-XVI din 15.11.2007, armonizat la prevederile directivelor-cadru UE din domeniul comunicațiilor electronice prevăzute în Acordul de Asociere „Republica Moldova – Uniunea Europeană”. Proiectul propune completarea Legii în cauză cu 2 articole noi (art. 201 și art. 202), care se referă la securitatea și integritatea rețelelor și serviciilor. Prin aceste completări, legislația națională a fost armonizată cu prevederile capitolului III-A „Securitatea și integritatea rețelelor și serviciilor” din Directiva 2002/21/CE, astfel cum aceasta a fost modificată prin Directiva 2009/140/CE.

Proiectul de lege vizat a fost aprobat prin Legea nr. 185 din 21.09.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

După republicarea Legii comunicațiilor electronice nr.241-XVI din 15 noiembrie 2007 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 399-410 din 17.11.2017, art.679, prevederile respective se regăsesc în art. 21 și art. 22 din această Lege.

❖ Serviciul de Informații și Securitate, în calitate de instituție partener, în limita competențelor acordă suportul necesar instituțiilor de profil în vederea perfecționării cadrului legislativ în vigoare în scopul ajustării acestuia la cerințele de securitate. În acest context, a fost aprobat, prin Hotărârea Guvernului nr. 1141 din 20.12.2017, Regulamentul privind modalitatea de aplicare a semnăturii electronice pe documentele electronice de către funcționarii persoanelor juridice de drept public în cadrul circulației electronice ale acestora și Regulamentul privind activitatea prestatorilor de servicii de certificare în domeniul aplicării semnăturii electronice, prin Hotărârea Guvernului nr. 1140 din 20.12.2017.

❖ Până în prezent în Republica Moldova nu a fost creată o structură de tip CERT cu competențe naționale. Finanțarea unei astfel de structuri de tip CERT național este foarte costisitoare și la moment nu există posibilități de alocare a mijloacelor financiare din bugetul de stat pentru crearea unei asemenea structuri.

Însă, CERT-GOV-MD din cadrul STISC, exercită atribuții de răspuns la incidentele de securitate, la nivel de Guvern, pentru sistemele informatice ale autorităților și instituțiilor publice centrale, aflate în administrarea tehnică a STISC. Ulterior, CERT-GOV-MD a preluat o parte din prerogativele unui CERT național, respectiv: asigurarea Punctului național de Contact pentru incidente de securitate cibernetică, diseminarea alertelor de securitate primite de la partenerii internaționali către toți operatorii de rețele și sisteme informatice, coordonarea campaniilor de conștientizare a utilizatorilor de internet asupra pericolelor existente în mediul online, etc. Cu toate eforturile depuse reușesc să acopere doar sectorul public, de nivel central, respectiv în cadrul celorlalte instituții ale statului, care nu sunt în subordinea Guvernului, cum ar fi autoritățile și instituțiile din cadrul APL, nu se pot derula activități de asigurare a securității cibernetice pentru mediul privat.

❖ În vederea promovării intereselor naționale de securitate cibernetică în formatele de cooperare internațională la care Republica Moldova este parte MEI, STISC, SIS și alte instituții sunt implicate la organizarea diverselor evenimente pe această tematică.

- În comun cu sprijinul financiar al Agenției Statelor Unite ale Americii pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ministerul Afacerilor Externe a Estoniei, cea de a doua parte a Exercițiului de cooperare în cazul unor crize majore de securitate cibernetică pentru a spori capacitățile de luare a deciziilor la nivel național. La Exercițiu au participat 40 de experți cu funcții de decizie din cadrul instituțiilor publice și private.

Exercițiul a avut componenta practică care a prevăzut o serie de simulări realiste de crize informaționale adresate celor patru grupe de participanți. Conform scenariului, Grupurile primeau prin email sarcini care urmau a fi soluționate prin intermediul unor decizii la nivel de grup sau prin colaborare între grupe.

- Atelierul de lucru „Dezvoltarea Sistemului de management al securității informaționale în Republica Moldova” în cadrul MEI, organizat cu suportul experților coreeni din cadrul Misiunii de consultanță în domeniul securității cibernetice.
- Cursul „Network vulnerability assessment and risk mitigation” oferit de școala post navală Oberamergau.
- Totodată, angajații din cadrul instituțiilor vizate au participat la diverse ședințe de instruire a specialiștilor IT, desfășurate de către companii prestatoare de servicii de asigurare a securității informaționale. În special, urmează de a menționa participarea la evenimentul, ce a avut loc la 30 martie curent, când reprezentanții MAI, de comun cu 20 specialiștii IT din cele mai mari companii din Moldova, au testat cunoștințele sale în domeniul securității informaționale, participând la business joc „Security Games 2017”, organizat de companiile „DAAC System Integrator” și „Cisco”. Subiectele analizate se referă la patru situații de prevenire a scurgerii de date. Participanții au fost repartizați în echipele ce au jucat rolul de furnizor al serviciilor de Internet și rolul de instituție financiară.
- ❖ În perioada de referință, au fost înregistrați 639 de operatori în Registrul de evidență a operatorilor de date cu caracter personal, care au notificat 938 de sisteme de evidență, baze de date și sisteme informaționale și informatice în care sunt stocate și prelucrate date cu caracter personal. Totodată, în perioada de referință au fost refuzate înregistrarea operatorilor de date cu caracter personal în 451 de cazuri.
- ❖ ASP - În perioada de raport:
  - au fost implementate mecanisme ce permit monitorizarea accesului utilizatorilor la resursele informaționale ce conțin date cu caracter personal;
  - s-a efectuat monitoringul funcționării sistemelor informaționale automatizate ce prelucrează date cu caracter personal, în referință la legislația în vigoare;
  - au fost implementate Centre de certificare a cheilor publice de nivel superior, CVCA/DVCA, ce permit, folosind certificatele digitale, reglementarea accesului persoanelor abilitate către datele personale prescrise în documentele emise;
  - s-a efectuat informarea cetățenilor și instituțiilor de profil despre prelucrarea datelor cu caracter personal.

CONCLUZII

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală - 2020” este structurat pe 4 compartimente și conține 9 programe de dezvoltare cu 95 acțiuni, termen de realizare anii 2014-2020. Obiectivele și acțiunile stabilite în Plan sunt direcționate către dezvoltarea sectorului TIC, prin îmbunătățirea accesului extins la infrastructura TIC modernă, conținutul digital bogat și serviciile informaționale performante. Fiecare componentă a Planului include obiective specifice și sub-acțiuni care țintesc factori la nivel de dezvoltare a societății informaționale.

Analizând gradul de realizare a acțiunilor pe fiecare Pilon separat, se atestă evoluții pozitive în vederea creării condițiilor pentru implementarea și utilizarea serviciilor electronice, dezvoltarea competențelor digitale, totodată fiind înregistrare și anumite întârzieri sau nerealizări.

Cele mai semnificative progrese au fost obținute la Pilonul I și Pilonul IV. În perioada de referință s-a reușit crearea cadrului legal în vederea – îmbunătățiri conectivității și accesului la rețea, eliminării constrângerilor critice în calea mediului de afaceri din domeniul TIC. Aprobarea Programului național de securitate cibernetică a Republicii Moldova pentru anii 2016-2020 a reprezentat un prim pas în vederea promovării cerințelor obligatorii de asigurare a securității cibernetice, atât de către sectorul public, cât și cel privat.

La Pilonul II o mare parte de acțiuni au fost realizate, având termen de implementare până la finele anului 2020. Conținutul digital și serviciile electronice sunt factorii esențiali care oferă beneficii pentru societate și economia țării și reprezintă o sursă potențială majoră de noi locuri de muncă și creștere economică. În plin proces este implementarea Cadrului de Interoperabilitate Guvernamental. Faptul se datorează în special instituțiilor publice, care au devenit mai receptive și plasează informația de interes public pe portalul datelor deschise.

Realizări esențiale se atestă la Pilonul III „Creșterea gradului de alfabetizare digitală, dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale”, dar totodată acest pilon este și cel mai voluminos după numărul de acțiuni. Menținerea în afara conectării la rețeaua de informații mondială nu mai este posibilă. Învățământul, datorită ritmului deosebit de dezvoltare are nevoie de sisteme deschise. Pentru realizarea acestor sisteme deschise este nevoie de utilizarea în comun a resurselor existente și de asigurarea compatibilității dintre diferite sisteme informaționale. Automatizarea bibliotecilor nu este numai o necesitate, ci și o condiție esențială pentru modernizarea acestora, inclusiv pentru a forma o sursă globală, accesibilă tuturor.

Ținem să menționăm că, în procesul de implementare a Strategiei și a Planului de acțiuni persistă suficiente provocări și probleme cauzate atât de circumstanțe obiective, cât și subiective: insuficiență de fonduri materiale, insuficiență de resurse calificate, întâzieri și inacțiuni.

Cea mai mare provocare este condiționată de lipsa resurselor financiare necesare pentru implementarea Planului de acțiuni. Aplicarea Strategiei și a Planului de acțiuni presupune alocări financiare considerabile. Respectiv, instituțiile sunt în situația de a realiza toate acțiunile prevăzute în baza bugetului aprobat, fără a avea surse suplimentare în acest scop sau să depună eforturi susținute pentru a atrage potențiali donatori.

Globalizarea informației este un proces rapid și continuu. Prin urmare, unele acțiuni planificate în Strategie sunt depășite și urmează a fi reformulate.